

Het onderwijssysteem van

Polen

beschreven en vergeleken met
het Nederlandse systeem

Dit document geeft informatie over het onderwijssysteem van Polen. We leggen uit wat het Nederlandse equivalent is van de meest voorkomende diploma's uit Polen met als doel: toelating tot het Nederlands hoger onderwijs.

Disclaimer

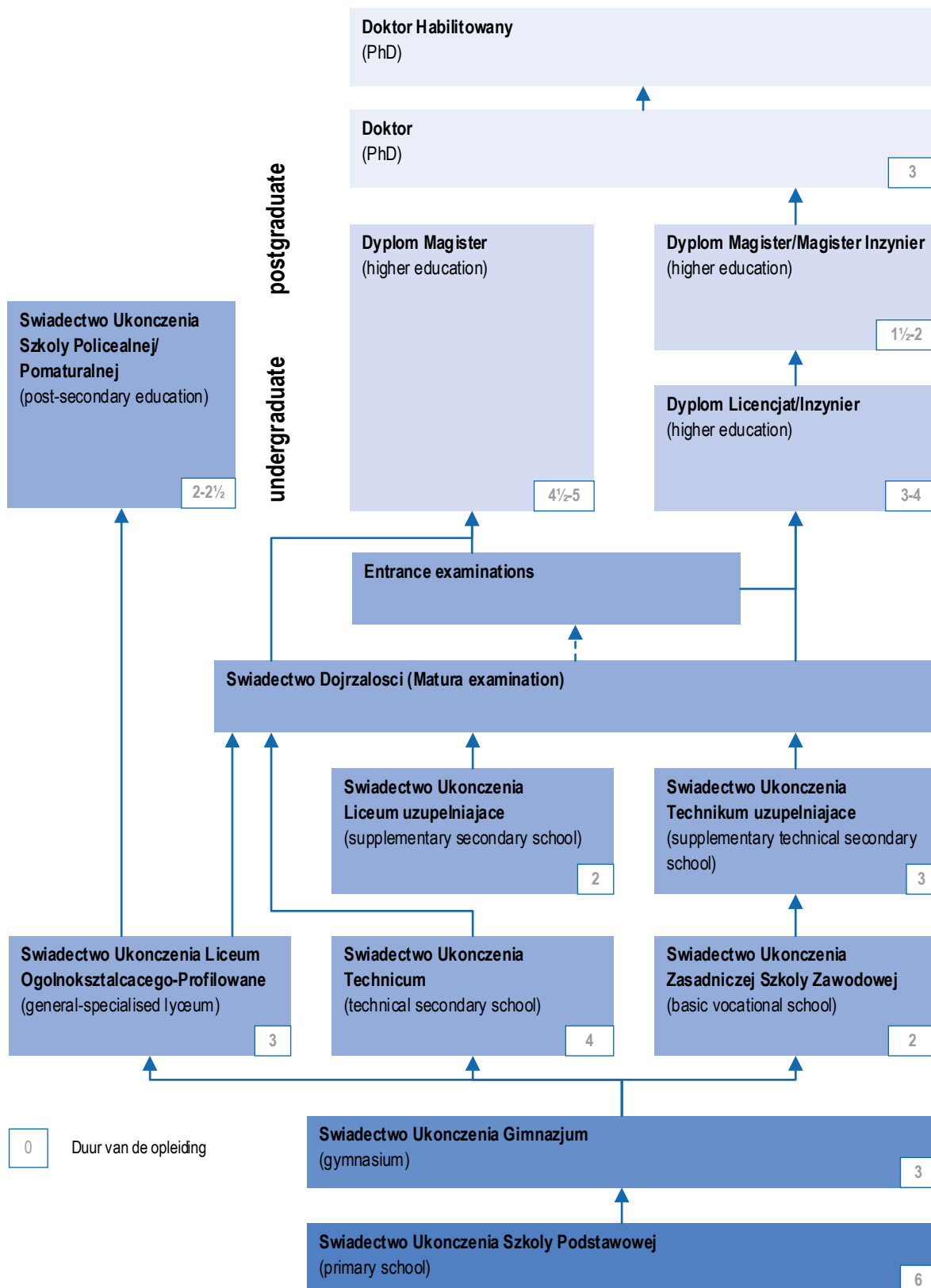
We doen ons best om de informatie zo up-to-date mogelijk te houden. We aanvaarden echter geen aansprakelijkheid voor schade die is ontstaan als gevolg van fouten of onvolledige informatie in dit document.

Copyright

Op deze publicatie, met uitzondering van het beeldmateriaal, is de Creative Commons Naamsvermelding NietCommercieel 3.0 Unported-licentie van toepassing. Ga naar www.nuffic.nl/onderwerpen/copyright voor meer informatie over het hergebruik van deze publicatie.

Onderwijssysteem Polen

■ Waarderingstabel

In dit overzicht staan links de buitenlandse diploma's. De andere kolommen tonen de Nederlandse waardering met de vergelijkbare niveaus in het Nederlandse en Europese kwalificatieraamwerk.

Buitenlands diploma	Nederlandse waardering en NLQF-niveau		EQF-niveau
Świadectwo ukończenia szkoły zawodowa (Basic vocational school)	mbo-diploma (kwalificatieniveau 2)	2	2
Świadectwo ukończenia liceum zawodowego (Vocational lyceum - 4 jaar)	havodiploma voor het algemeen vormende deel en mbo-diploma (kwalificatieniveau 2 of 3) voor het beroepsgerichte deel	4 of 2/3	4 of 2/3
Świadectwo dojrzałości liceum zawodowego (Vocational lyceum - 4 jaar)	vwo-diploma voor het algemeen vormende deel en mbo-diploma (kwalificatieniveau 2 of 3) voor het beroepsgerichte deel en	4+ of 2/3	4 of 2/3
Świadectwo ukończenia technikum zawodowego (Technical lyceum - 4 of 5 jaar)	havodiploma voor het algemeen vormende deel en mbo-diploma (kwalificatieniveau 3 of 4) voor het beroepsgerichte deel	3/4	3/4
Świadectwo dojrzałości technikum zawodowego (Technical lyceum - 4 of 5 jaar)	vwo-diploma voor het algemeen vormende deel en mbo-diploma (kwalificatieniveau 3 of 4) voor het beroepsgerichte deel	4+ of 3/4	3/4
Świadectwo ukończenia liceum ogólnokształcącego (General lyceum)	havodiploma	4	4
Świadectwo dojrzałości liceum ogólnokształcącego (General lyceum)	vwo-diploma	4+	4
Dyplom met de graad Licencjat/ Inżynier	bachelorgraad in het wo of hbo	6	6
Dyplom met de graad Magister	mastergraad in het wo of hbo	7	7

NB

- Dit is een globaal advies waaraan geen rechten kunnen worden ontleend.

Onderwijssysteem Polen

- NLQF = Nederlands nationaal kwalificatieraamwerk. EQF = Europees kwalificatieraamwerk.
- Het [EQF/NLQF-niveau](#) zegt niet zozeer iets over de studie-inspanning of -inhoud, maar wel over wat iemand kan en weet als een bepaald leerproces is afgerond.
- Informatie over de Nederlandse waarderingen staat op onze website: [onderwijs en diploma's Nederland](#).
- [SBB, Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven](#), waardeert buitenlandse diploma's en opleidingen op vmbo- en mbo-niveau. De waardering kan afwijken wanneer SBB het diploma waardeert voor toelating tot het mbo of de arbeidsmarkt.

■ **Introductie**

Na de val van de Berlijnse Muur werd Polen opnieuw een zelfstandige staat met een vrije markteconomie. In 1999 is de Republiek Polen (*Rzeczpospolita Polska*) toegetreden tot de NAVO en sinds 1 mei 2004 maakt het deel uit van de Europese Unie.

Polen kent sinds januari 1999 16 administratieve provincies (*województwo*), 376 districten (*powiaty*) en 2.489 plaatselijke overheidscommunes (*gminy*). Van 1975 tot 1999 was het land opgedeeld in 49 districten. Het land werd overheerst door de Sovjet-Unie van 1945 tot 1989.

Het Poolse onderwijs van na de Tweede Wereldoorlog was zeer gecentraliseerd van opzet en kenmerkte zich door een uniform curriculum waarin de vakken marxistische-leninistische ideologie en Russische taal verplicht waren. Er waren tal van beroepsgerichte opleidingen en vanaf 1961 ontstond het verschijnsel volwasseneneducatie. Doel van het onderwijs was het verminderen van het analfabetisme, het opleiden van geschoolde arbeiders en het onderwijs beschikbaar maken voor iedereen. Er gold een leerplicht tot de leeftijd van 16 jaar, waarbij ten minste het lager onderwijs voltooid moest zijn. Het lager onderwijs had van 1961 tot 1999 een nominale duur van 8 jaar. Het onderwijs was gratis. In 1947 werden alle privé-instellingen genationaliseerd.

Vanaf 1972 tot heden viel het lager en voortgezet (beroeps)onderwijs onder de verantwoordelijkheid van het *Ministry of Education and Upbringing*, terwijl het *Ministry of Science, Higher Education and Technology* voor het hoger onderwijs verantwoordelijk was. Tegenwoordig is het *Ministerstwo Edukacji Narodowej* (*Ministry of National Education*) verantwoordelijk voor het lager, voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs en het *Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego* (*Ministry of Science and Higher Education*) is verantwoordelijk voor hoger onderwijs. Gespecialiseerde instellingen, bijvoorbeeld voor opleidingen op het gebied van geneeskunde en zeevaart vallen onder het desbetreffende ministerie.

Vanaf 1989 krijgt het Poolse onderwijssysteem zijn huidige vorm. In 1990 is de *Act on Schools of Higher Education* aangenomen, waarmee de instellingen meer autonomie kregen. De nominale duur van het lager onderwijs werd vastgesteld op 9 jaar (6+3) en het algemeen vormend voortgezet onderwijs op 3 tot 4 jaar. Met deze wet werd ook particulier onderwijs weer mogelijk. Tot die tijd was de enige particuliere instelling de *Catholic University of Lublin*. De privé-instellingen verzorgen met name hoger beroepsgerichte opleidingen van 3 jaar in de richting management, marketing, economie en *business administration*. Toestemming voor het oprichten van een privé-instelling wordt gegeven door de minister van Onderwijs.

De leerplicht geldt tot en met de leeftijd van 18 jaar, waarbij ten minste het *gymnasium* moet zijn afgerond. De voertaal in het onderwijs is meestal het Pools.

Het academische jaar is verdeeld in 2 semesters en loopt van september tot juni voor het lager en voortgezet onderwijs. Voor het hoger onderwijs loopt het van oktober tot juni. Het schooljaar duurt tussen de 38 en 40 weken.

■ Basis- en voortgezet onderwijs

Situatie vanaf 1999

In september 1999 is de 'Act of the 8th of January 1999 implementing Provisions for the Reform of the School System' in werking getreden. Deze onderwijswet heeft het onderwijs in Polen als volgt beïnvloed.

De duur van het lager voortgezet onderwijs werd uitgebreid van 8 naar 9 jaar en geldt voor kinderen van 7 tot 16 jaar. De voormalige 8-jarige lagere school werd vervangen door een 6-jarige school en een 3-jarig *gimnazjum*. In het schooljaar 2000-2001 heeft de laatste klas binnen het 8-jarige lagere onderwijs deze 'oude' opleiding afgerond.

Algemeen vormend en beroepsgericht voortgezet onderwijs

Na de lagere school gaan alle leerlingen door naar het 3-jarig *gimnazjum*, de algemeen vormende onderbouw van het voortgezet onderwijs (*lower secondary education*). Het *gimnazjum* is voor leerlingen van 13 tot 16 jaar en biedt een algemeen vormend curriculum dat wordt onderwezen door vakleerkrachten en is bedoeld om meer duidelijkheid te krijgen over de aanleg en interesse van de leerling. Het valt onder de huidige leerplicht. Na het eindexamen ontvangen de leerlingen het *Certificate of Completion of education in the Gymnasium* (*Świadectwo ukończenia gimnazjum*), waarmee ze kunnen doorstromen naar de verschillende richtingen in de bovenbouw van het voortgezet onderwijs.

Na het *gimnazjum* kunnen leerlingen kiezen uit 6 verschillende typen scholen waar het onderwijs in de bovenbouw wordt aangeboden:

- Het 3-jarig algemeen vormend lyceum (*liceum ogólnokształcące*); dit type bestond al voor de onderwijshervormingen, maar had een opleidingsduur van 4 jaar. Dit schooltype bereidt de leerlingen voor op het hoger onderwijs en biedt algemeen vormend onderwijs aan 16- tot 19-jarigen. Sinds 2005 ontvangen leerlingen bij het afsluiten van het algemene lyceum een eindexamen (*Świadectwo ukończenia liceum ogólnokształcącego*). Het geeft toegang tot het *Matura*-examen om zo het *Świadectwo dojrzałości* te behalen. Vóór 2005 ontvingen leerlingen die voor het *matura* examen slaagden het *Maturity* certificaat (*Świadectwo dojrzałości*). Zij die het examen niet aflegden, kregen een eindexamen van de school (*Świadectwo ukończenia liceum ogólnokształcącego*).

- Het 3-jarig gespecialiseerde lyceum (*liceum profilowane*), dit type is in september 2002 ingevoerd. Leerlingen kunnen algemeen vormend voortgezet onderwijs volgen met een bepaald profiel: chemisch, economisch, biologisch, technisch, landbouw en milieu, sociaal of kunst. Aan het einde van de opleiding wordt het *Świadectwo ukończenia liceum profilowanego* uitgereikt dat toegang biedt tot het postsecundair onderwijs in Polen. Na het afleggen van het *Matura*-examen kan het *Świadectwo dojrzałości* worden behaald, dat toegang biedt tot het hoger onderwijs in Polen.
- De 4-jarige technische middelbare school (*technikum*). Sinds 2006 ontvangen leerlingen naast het *Świadectwo ukończenia technikum* ook het *Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe* (Diploma van beroepskwalificatie) dat in de plaats van het *Dyplom uzyskania tytułu zawodowego* (Diploma van een beroepstitel) is gekomen. Het Diploma van beroepskwalificatie wordt verleend na het slagen voor een examen waarbij de beroepskwalificatie wordt bevestigd (*egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe*), afgenomen door lokale exameninstanties, net als de *Matura*-examens. Het examen (ook beroepsexamen genoemd) is tussen 2004 en 2008 ingevoerd. Het diploma waarmee de beroepskwalificatie wordt bevestigd is bedoeld voor de arbeidsmarkt en geeft aan in welke (technische) specialisatie onderwijs is gevolgd. Leerlingen kunnen deelnemen aan het *Matura*-examen en daarmee het *Świadectwo dojrzałości* behalen waarmee toegang tot hoger onderwijs mogelijk is. Vóór 2006 ontvingen leerlingen die slaagden voor het *Matura*-examen het *Świadectwo dojrzałości*; leerlingen die niet deelnamen aan het *Matura*-examen of daarvoor zakten, kregen een einddiploma van de school (*Świadectwo ukończenia technikum*).
- De 2-jarige beroepsschool (*zasadnicza szkoła zawodowa*) is vanaf 2002-2003 ingesteld voor leerlingen van 16 tot 18 jaar. Leerlingen ontvangen een certificaat van voltooiing van basis beroepsschool (*Świadectwo ukończenia zasadniczej szkoły zawodowej*) en een diploma waarmee de beroepskwalificatie wordt bevestigd (*dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe*) dat in de plaats was gekomen voor het diploma van de beroepstitel (*dyplom uzyskania tytułu zawodowego*) en dat wordt uitgereikt na het slagen voor een examen van bevestiging van beroepskwalificaties (*egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe*), afgenomen door lokale exameninstanties. Het certificaat van deze beroepsopleiding geeft toelating tot 2 typen vervolgonderwijs:
  1. het 2-jarige aanvullende lyceum (*liceum uzupełniające*) is in 2004-2005 geïntroduceerd voor leerlingen van 18 tot 20 jaar oud. Aan het eind kan het *Świadectwo ukończenia* of het *Świadectwo dojrzałości* worden behaald. Het *Świadectwo dojrzałości* biedt toelating tot het hoger onderwijs;

2. de 3-jarige aanvullende technische middelbare school (*technikum uzupełniająca*), die ook kan worden afgerond met het *Świadectwo ukończenia* of het *Świadectwo dojrzałości*

Het diploma van bevestiging van beroepskwalificaties is bedoeld voor de arbeidsmarkt en het geeft aan in welk technisch specialisme men is opgeleid.

Het getuigschrift *Świadectwo dojrzałości* (*Maturity Certificate*) wordt verleend na het succesvol afleggen van het *Maturity* examen (*Matura*). Het *egzamin dojrzałości* (*Matura-examen*) wordt elk jaar in mei afgenomen en is een landelijk centraal examen aan het eind van het voortgezet onderwijs. Vanaf 2005 tot 2009 omvat het een schriftelijk en mondeling deel. Het schriftelijk deel wordt per provincie afgenomen en bestaat uit de vakken Poolse taal en literatuur en een keuzevak uit het studieprogramma van de leerling. Het mondelinge deel bestaat uit een buitenlandse taal, Poolse taal en literatuur en een keuzevak. Vanaf 2010 is wiskunde als verplicht vak toegevoegd aan het schriftelijke deel en is het keuzevak vervallen. Leerlingen kunnen naast deze verplichte vakken in 3 extra vakken examen afleggen.

Het *Świadectwo dojrzałości* (*Maturity Certificate*) is het enige diploma dat toelating biedt tot het hoger onderwijs in Polen.

Het *Świadectwo dojrzałości* is qua niveau vergelijkbaar met een vwo-diploma.

Sinds juni 2005 is er een *Maturity Certificate* (*Świadectwo dojrzałości*) met een andere lay-out dat wordt verleend aan leerlingen van de Poolse middelbare scholen die het *Matura-examen* succesvol hebben voltooid. Het nieuwe *Maturity Certificate* wordt verleend door een Centrale Examen Commissie (*Centralna Komisja Egzaminacyjna*). Het oude *Maturity Certificate* werd altijd afgegeven door de middelbare scholen zelf. Volgens de regels zou het nieuwe *Świadectwo dojrzałości* ieder jaar niet later dan 30 juni voor de zomerexamens en niet dan later 28 februari voor de *Matura-examens* gehouden in de winter worden verleend.

Het *Matura-examen* onderging in juni 2005 ook een vernieuwing. Het *Matura-examen* wordt 2 keer per jaar afgenomen, in de winter en in de zomer, door de regionale examencommissies op de school. Dit examen bestaat net zoals het oude *Matura-examen* uit 2 delen, een mondeling en een schriftelijk deel. De Poolse taal is een verplicht vak in zowel het mondeling als het schriftelijk deel van het examen. Het examen kan op 2 niveaus worden afgelegd, *basic* en *advanced*.

Het *Matura*-examen is niet verplicht voor de leerling. Indien alle vakken van het studieprogramma zijn voltooid en de leerling niet deelneemt aan het *Matura*-examen, wordt het *Świadectwo ukończenia* (*Certificate of completion*) uitgereikt. Dit getuigschrift biedt geen toelating tot het hoger onderwijs, maar in bepaalde gevallen wel tot het postsecundair onderwijs.

Het *Świadectwo ukończenia* is qua niveau vergelijkbaar met een havodiploma.

Postsecundair onderwijs

De *szkoły policealne* en *szkoły pomaturalne* (*post-secondary schools*) verzorgen in Polen het postsecundair onderwijs. Deze postsecundaire beroepsopleidingen (*policealne studium zawodowe*) zijn bestemd voor leerlingen die na het algemeen lyceum of gespecialiseerd lyceum niet verder willen of kunnen studeren in het hoger onderwijs, bijvoorbeeld omdat ze gezakt zijn voor het *Maturity* examen of het toelatingsexamen van een hogeronderwijsinstelling. Soms wil men om economische redenen toetreden tot de arbeidsmarkt (de term *policealne* betekent letterlijk 'post-lyceum'). Als minimale toelatingseis voor de *szkola policealne* geldt het *Świadectwo ukończenia*. Beide postsecundaire scholen verzorgen (eind)opleidingen. Voor de meerderheid van de beroepen is de opleidingsduur 2 tot 2½ jaar, voor sommige beroepen is het slechts 1 jaar.

Na afronding van een opleiding aan een *szkola policealne* wordt het *Świadectwo ukończenia szkoły policealnej* (*Certificate of completion of education in szkola policealna*) en de beroepskwalificatie *technik* (*technicus*) uitgereikt. Deze beroepskwalificatie komt overeen met de beroepskwalificatie behaald aan een middelbare technische school. Leerlingen kunnen doorgaan voor een beroepsexamen dat wordt afgesloten met het *Dyplom uzyskania tytuł zawodowego* (*Vocational title diploma*).

De *szkoły pomaturalne* waren korte beroepsopleidingen voor verpleeg- en verloskundigen. Het volgen van een universitaire opleiding is op dit moment de enige manier voor een beroepskwalificatie voor deze beroepen. Na afronding wordt het *Dyplom ukończenia szkoły pomaturalnej* (*Diploma of completion of education in szkola pomaturalna*) uitgereikt. Dit type opleidingen worden door het ministerie van Onderwijs niet meer verzorgd. Wel kent het ministerie van Cultuur en Nationaal Erfgoed nog dergelijke opleidingen, onder andere voor bibliothecarissen en cultureel werkers. Studieprogramma's aan dit type onderwijsinstelling duren meestal 2½ jaar. Postsecundaire opleidingen zijn puur beroepsgericht van aard en gebaseerd op het curriculum van de beroepslycea. De algemeen vormende component is qua omvang gering.

Afhankelijk van de duur en specialisatie kunnen beide diploma's gewaardeerd worden op mbo- of hbo-niveau. Het niveau kan daarom beter per geval worden bepaald. Hiervoor kan contact worden opgenomen met [Nuffic](#).

Situatie tot 1999

Het lager en voortgezet onderwijs werd tot 1999 aangeboden aan de volgende instellingen: 8-jarige lagere school (*szkola podstawowa*), 4-jarige algemeen lyceum (*liceum ogólnokształcące*), 3-jarige basisberoeps(handel)school (*zasadnicza szkoła zawodowa*), 4-jarig beroepslyceum (*liceum zawodowe*), 5-jarige specialistische technische school (*technikum*) en de 2-jarige post-secundaire beroepsscholen (*policealne studium zawodowe*). De leerplicht gold voor kinderen van 7 tot 17 jaar.

Aan het einde van de lagere school werd het *Certificate of completion of education in the primary school* (*Świadectwo ukończenia szkoły podstawowej*) uitgereikt. Daarna kon de leerling kiezen uit verschillende soorten voortgezet onderwijs.

Algemeen vormend voortgezet onderwijs (tot 1999)

Het algemeen lyceum (*liceum ogólnokształcące*) bood algemeen vormend voortgezet onderwijs en bereidde de leerlingen in de leeftijdsgroep van 15 tot 19 jaar voor op het hoger onderwijs. Toelating was gebaseerd op een toelatingsexamen in de vakken Poolse taal, wiskunde en een keuzevak. Lessen op het lyceum werden in verschillende secties of groepen georganiseerd, zoals wiskunde en natuurkunde, letteren, biologie en scheikunde, algemeen onderwijs en sport.

Aan het begin van het lyceum koos de leerling voor een van deze richtingen. Mocht blijken dat de gemaakte keuze niet overeenkomt met de mogelijkheden en belangstelling van de student, dan was het mogelijk later van richting te veranderen. Sommige scholen onderwezen een gedeelte van het curriculum in een vreemde taal. Na afronding van de 4-jarige opleiding, werd het *Certificate of Completion of General Secondary School* (*Świadectwo ukończenia liceum ogólnokształcącego*) verleend. Dit certificaat gaf in Polen geen recht op toelating tot het hoger onderwijs.

Nam de leerling echter succesvol deel aan het *Maturity* examen (*Matura*), dan werd het *Maturity Certificate from General Secondary School* (*Świadectwo dojrzałości liceum ogólnokształcącego*) uitgereikt. Dit diploma geeft in Polen recht op toelating tot het hoger onderwijs.

Het *Świadectwo dojrzałości liceum ogólnokształcącego* is qua niveau vergelijkbaar met een vwo-diploma.

Beroepsgericht voortgezet onderwijs (tot 1999)

De 3-jarige basisberoeps(handel)school (*zasadnicza szkola zawodowa*) bood onderwijs in zowel industriële richtingen, zoals staalverwerking en scheepsbouw als in agrarische richtingen.

Toelatingseis was het *Certificate of completion of education in the primary school* (*Świadectwo ukończenia szkoły podstawowej*). Ongeveer 50% van de leerlingen die van de lagere school kwam, stroomde door naar dit soort beroepsonderwijs.

Het curriculum bestond uit een algemeen vormend en een beroepsvormend deel. Er werd voltijd- en deeltijdonderwijs verzorgd. Aan het einde van de opleiding werd het *Certificate of Completion of Basic Vocational School* (*Świadectwo ukończenia szkoły zawodowej*) verleend. Hiermee stroomde het merendeel de arbeidsmarkt op. Een klein aantal leerlingen kon zonder toelatingsexamen doorstromen naar een *Complementary Technical Secondary School* (*technikum uzupełniające*) of een *Complementary Lyceum* (*liceum uzupełniające*) voor een aanvullende opleiding van 2 of 3 jaar.

Het *Świadectwo ukończenia szkoły zawodowej* is qua niveau vergelijkbaar met een mbo-diploma op kwalificatieniveau 2.

Het 4-jarige beroepslyceum (*liceum zawodowe*) bestond sinds het begin van de jaren '70 tot 1999 en leidde ongeveer 4% van de leerlingen van de lagere school op voor een beroep. De opleiding bood toelating tot het hoger onderwijs. Er bestonden gespecialiseerde *licea*, zoals *liceum ekonomiczne* (economisch lyceum), *liceum medyczne* (medisch lyceum) of *liceum sztuk plastycznych* (lyceum voor beeldende kunst).

Het curriculum bestond deels uit algemene vorming (50%) en deels uit beroepsgerichte training in niet-technische richtingen. De opleiding leidde op tot het *Maturity Certificate of Completion of Vocational Lyceum* (*Świadectwo dojrzałości liceum zawodowego*) indien het *Maturity* examen was afgelegd. Dit diploma gaf in Polen toelating tot het hoger onderwijs. Werd het *Maturity* examen niet afgelegd, dan leidde de opleiding tot het *Certificate of Completion of Vocational Lyceum* (*Świadectwo ukończenia liceum zawodowego*). Dit diploma gaf in Polen geen toelating tot het hoger onderwijs. Op het diploma stond de beroepskwalificatie vermeld, bijvoorbeeld *technik ekonomista* (economisch technicus) of *polozna* (vroedvrouw).

Het *Świadectwo dojrzałości liceum zawodowego* na een 4-jarige opleiding is qua niveau vergelijkbaar met een vwo-diploma voor het algemeen vormende deel en een mbo-diploma op kwalificatieniveau 2 of 3 voor het beroepsgerichte deel, afhankelijk van de richting.

Het *Świadectwo ukończenia liceum zawodowego* na een 4-jarige opleiding is qua niveau vergelijkbaar met een havodiploma voor het algemeen vormende deel en een mbo-diploma op kwalificatieniveau 2 of 3 voor het beroepsgerichte deel, afhankelijk van de richting.

Ongeveer 20% van de leerlingen die van de lagere school kwamen, ging door naar de 4- tot 5-jarige middelbare technische school (*technikum*). Het curriculum bestond zowel uit algemene vorming (50 procent) als uit technisch beroepsgerichte vorming met een stage van in totaal 7 weken. Leerlingen die het *technikum* succesvol voltooiden, ontvingen het *Technical College Certificate of Completion* (*Świadectwo ukończenia technikum zawodowego*) met een beroepskwalificatie. Dit diploma gaf in Polen geen toelating tot het hoger onderwijs.

Indien het *Maturity* examen werd afgelegd, werd het *Technical Matriculation Certificate* (*Świadectwo dojrzałości technikum zawodowego*) uitgereikt met de beroepskwalificatie *technik* met daarachter de specialisatie vermeld, bijvoorbeeld *technik chemik*, technisch chemicus. Dit diploma gaf in Polen toelating tot het hoger onderwijs.

Het *Świadectwo dojrzałości technikum zawodowego* na een 4- of 5-jarige opleiding is qua niveau vergelijkbaar met een vwo-diploma voor het algemeen vormende deel en een mbo-diploma op kwalificatieniveau 3 of 4 voor het beroepsgerichte deel, afhankelijk van de richting.

Het *Świadectwo ukończenia technikum zawodowego* na een 4- of 5-jarige opleiding is qua niveau vergelijkbaar met een havodiploma voor het algemeen vormende deel en een mbo-diploma op kwalificatieniveau 3 of 4 voor het beroepsgerichte deel, afhankelijk van de richting.

■ Toelating hoger onderwijs

Sinds 1990 hebben de hogeronderwijsinstellingen meer autonomie gekregen en mogen sindsdien hun eigen toelatingsbeleid bepalen. Het *Świadectwo dojrzałości* geeft in Polen toegang tot het hoger onderwijs. Soms moet de leerling na het behalen van dit getuigschrift een toelatingsexamen afleggen. Deze toelatingsexamens verschillen per instelling en soms zelfs per faculteit.

■ Hoger onderwijs

Er zijn verschillende soorten hogeronderwijsinstellingen in Polen:

- *Uniwersytety* (universiteiten)
- *Politechniki* (technische universiteiten)
- *Akademie Rolnicze* (agrarische academies)
- *Akademie Ekonomiczne* (economische academies)
- *Wyzsze szkoły Pedagogiczne* (pedagogische instellingen)
- *Akademie Medyczne* (medische academies)
- *Akademie Teologiczne* (theologiescholen)
- *szkoły Morskie* (scholen voor de zeevaart)
- *Akademie Wychowania Fizycznego* (sportacademies)
- *Akademie Muzyczne, Sztuk Pięknych, Teatralne I Filmowe* (muziek-, kunst-, theater- en filmacademies)
- *Panstwowe Wyzsze szkoły zawodowe* (hogere beroepsgerichte onderwijsinstellingen)
- *szkoły Wojskowe* (militaire scholen)

In de jaren negentig heeft er een duidelijke toename plaatsgevonden in het aantal hogeronderwijsinstellingen. Polen heeft ruim 360 hogeronderwijsinstellingen, waaronder bijna 200 privé-instellingen. Studenten kunnen hoger onderwijs volgen als dagopleiding, avondopleiding, buitenschoolse opleiding of als deeltijdopleiding.

In Polen is er geen strikte en duidelijke scheiding tussen het beroepsgerichte hoger onderwijs en het meer theoretisch gerichte wetenschappelijke onderwijs zoals in Nederland. Aan de hand van het curriculum kan worden bepaald in hoeverre de opleiding academisch dan wel beroepsgericht van karakter is. De instelling die de opleiding verzorgt is hierbij van ondergeschikt belang. Sommige beroepsgerichte studies worden niet alleen aangeboden op instituten die worden aangemerkt als hogere beroepsscholen, maar ook aan universiteiten.

■ Universitair onderwijs

Sinds 1990 mogen de hogeronderwijsinstellingen hun eigen toelatingsbeleid bepalen. Na het behalen van het *Świadectwo dojrzałości* kan de student daarom te maken krijgen met de toelatingsexamens van de verschillende instellingen.

Licencjat

Het Poolse hoger onderwijssysteem kent 2 cycli. In de eerste cyclus wordt het *Dyplom* met de graad *Licencjat* (licentiaat) verleend na 3 tot 4 jaar studie en na de verdediging van een scriptie als de studierichting daarin voorziet. De graad *Inzynier* (ingenieur) wordt in technische richtingen na 3½ tot 4 jaar studie verleend. Toelatingseis is een *Świadectwo dojrzałości* en (eventueel) een toelatingsexamen.

Het *Dyplom* met de graad *Licencjat/Inzynier* is qua niveau vergelijkbaar met een bachelorgraad in het hoger beroepsonderwijs of in het wetenschappelijk onderwijs, afhankelijk van de studierichting.

Magister

De tweede cyclus leidt tot de graad van *Magister* (Master) en heeft een opleidingsduur van 1½ tot 2 jaar. Aan het eind van een technische of agrarische studie wordt de graad *Magister Inzynier* (Master of Engineering) verleend. Bij kunstopleidingen wordt de graad *Magister Sztuki* (Master of Fine Arts) en bij architectuur wordt de graad *Magister Inzynier Architekt* (Master in Architecture) verleend.

Een *Magister*-graad kan op 2 manieren worden verkregen. Allereerst is het mogelijk om na het behalen van het *Świadectwo dojrzałości* een 4½- tot 5-jarige studie te volgen. De *Magister*-graad kan ook worden behaald na een aanvullende studie met een nominale duur van 1½ jaar tot 2 jaar voortbouwend op een *Licencjat*-studie of *Inzynier*-studie. Het *Magister*-diploma wordt uitgereikt aan hen die alle verplichte examens hebben afgelegd en die een scriptie of afstudeerproject gelijkwaardig aan een scriptie hebben verdedigd als een scriptie of afstudeerproject in de studierichting is voorzien.

Het *Dyplom* met de graad *Magister* is qua niveau vergelijkbaar met een mastergraad in het hoger beroepsonderwijs of in het wetenschappelijk onderwijs, afhankelijk van de studierichting.

Doktor en Doktor habilitowany

Polen kent een promotietraject dat leidt tot de graad *Doktor* (PhD). Als toelatingseis geldt een *Magister*-graad een *magister-inzynier*, *lekarz* of equivalente graad. Equivalenten aan de graad van *doktor* binnen artistieke studierichtingen zijn de zogenoemde eerstegraads kwalificaties (*kwalfikacje pierwszego stopnia*).

De academische graad *Doktor habilitowany* wordt verleend aan de houder van de titel *Doktor* die uitzonderlijke wetenschappelijke of artistieke prestaties heeft geleverd, een habilitatie dissertatie heeft geschreven die door tenminste 3 recensenten positief is ontvangen en een habilitatie-examen heeft afgelegd. Equivalente graden binnen de artistieke opleidingen zijn de tweedegraads kwalificaties (*kwalfikacje drugiego stopnia*).

■ Hoger beroepsonderwijs

Sinds 1998 zijn er in Polen, met name in de privésector, veel instellingen opgericht, waarvan het merendeel het begrip *Wyzsza Szkola zawodowa* (hogere beroepsschool) in haar naam draagt. Deze instellingen bieden opleidingen van 3 tot 4 jaar aan.

De opleidingen kennen veelal een stage en zijn zeer praktijkgericht. De opleidingen kunnen als dagstudie, deeltijdstudie of avondstudie worden gevolgd. Aan de hand van het curriculum kan worden bepaald in hoeverre de opleiding academisch of beroepsgericht van karakter is.

Lerarenopleidingen

Polen heeft lange tijd gekampt met een lerarentekort en daardoor was het mogelijk om via zeer uiteenlopende trajecten een onderwijsbevoegdheid te behalen. De lerarenopleidingen zijn daardoor zeer divers en het is vaak niet duidelijk voor welke leeftijdsgroepen en welk schooltype men een onderwijsbevoegdheid heeft. Hieronder is voornamelijk een algemene beschrijving gegeven. Mocht u vragen hebben over specifieke lerarenopleidingen, dan kunt u contact opnemen met afdeling Onderwijsvergelijking van [Nuffic](#).

Sinds oktober 1990 worden lerarenopleidingen voor de kleuterschool, lagere school, het *gimnazjum* en de middelbare school verzorgd door zogenaamde *teacher training colleges* of *foreign language teacher training colleges*. De opleidingen duren 3 jaar en worden afgesloten met het *Dyplom ukonczenia kolegium nauczycielskiego* (*Diploma of completion of education in the teacher training college*) met de graad *Licencjat*. Een *teacher training college* functioneert alleen op basis van een samenwerkingsovereenkomst met een hogeronderwijsinstelling die ook lerarenopleidingen verzorgt.

Na het behalen van het *Licenjat*-diploma kan men eventueel doorstromen naar een *Magister*-opleiding.

Voor 1990 werden lerarenopleidingen voor het kleuter- en het lager onderwijs aangeboden in verschillende *teacher training schools* op secundair en postsecundair niveau. De opleidingen hadden een duur van 4 tot 6 jaar als de opleiding werd gevolgd direct na het lager onderwijs. Wanneer het voortgezet onderwijs al was voltooid, duurde de opleiding 2 tot 3 jaar.

Een onderwijsbevoegdheid voor het voortgezet onderwijs kan worden behaald aan een *teacher training college* en via een universitaire opleiding die is afgesloten met een *Magister*-graad en een pedagogische training. Deze pedagogische training moet een duur hebben van ten minste 270 lessen en minimaal 150 uur praktijkstage bevatten.

Medische opleidingen

De opleiding in de richting geneeskunde kent een duur van 6 jaar en wordt afgesloten met het *Dyplom* met de beroepskwalificatie *lekarz medycyny* (arts - medicus). Dit diploma plus een 1-jarige postacademische stage geven in Polen toegang tot de beroepsuitoefening van arts. Het ministerie van volksgezondheid is het verantwoordelijke ministerie. De eerste 2 jaren van de opleiding zijn voornamelijk gericht op algemene geneeskundevakken. Vanaf het derde jaar vangt de vakstudie aan met klinische vakken. Opleidingen in de richting geneeskunde worden over het algemeen aangeboden door de medische academies (*Akademia Medyczna*) in Polen.

De opleiding in de richting tandheelkunde kent een duur van 5 jaar en wordt afgesloten met het *Dyplom* met de beroepskwalificatie *lekarz dentysta* (tandarts). Tot 30 april 2004 werd het *Dyplom* met de beroepskwalificatie *lekarz stomatolog* (tandarts) uitgereikt. De eerste 2 jaren zijn voornamelijk gericht op pre-klinische vakken zoals anatomie, medische chemie, biologie en fysiologie. Klinische vakken zoals microbiologie, medische psychologie, tandheelkunde en neurologie worden verzorgd vanaf het tweede jaar tot en met het vijfde jaar. Opleidingen in de tandheelkunde worden over het algemeen aangeboden door de medische academies (*Akademia Medyczna*) in Polen.

De opleiding in de richting diergeneeskunde heeft een duur van 6 jaar en wordt afgesloten met het *Dyplom* met de beroepskwalificatie *lekarz weterynarii* (dierenarts). Dit diploma geeft in Polen toegang tot de beroepsuitoefening. De opleiding in de richting farmacie heeft een duur van 5 jaar en wordt afgesloten met het *Dyplom* met de graad *Magister farmacji*. Dit diploma plus een 1-jarige postacademische stage geven in Polen toegang tot de beroepsuitoefening. Gedurende de eerste 3 jaren wordt aandacht besteed aan de basisopleiding. Gedurende het vierde en vijfde jaar wordt aandacht besteed aan de apothekers-specialisatie.

■ Beoordelingssystemen

In Polen werd tot 1990 het volgende waarderingsysteem in het lager, voortgezet en hoger onderwijs gehanteerd:

Cijfers	Omschrijving	Betekenis
5	<i>Bardzo dobry (bdb)</i>	Heel goed
4	<i>Dobry (db)</i>	Goed
3	<i>Dostateczny (dst)</i>	Voldoende
2	<i>Niedostateczny (ndst)</i>	Onvoldoende

Vanaf 1991 kent het lager en voortgezet onderwijs de volgende waarderingscijfers:

Cijfers	Omschrijving	Betekenis
6	<i>Celujacy (cel)</i>	Uitstekend
5	<i>Bardzo dobry (bdb)</i>	Heel goed
4	<i>Dobry (db)</i>	Goed
3	<i>Dostateczny (dst)</i>	Voldoende
2	<i>Dopuszczajacy (dop)</i>	Acceptabel
1	<i>Niedostateczny (ndst)</i>	Onvoldoende

Met de introductie van een nieuw *Maturity Certificate* dat wordt verleend aan leerlingen die het *Matura*-examen succesvol hebben voltooid, is ook het beoordelingssysteem aangepast. Examenresultaten worden sinds juni 2005 beoordeeld op een schaal van 0 tot 100%.

Sinds 1991 kan elke hogeronderwijsinstelling haar eigen waarderingsysteem gebruiken. Het volgende is het meest gangbare:

Cijfers	Omschrijving	Betekenis
5	<i>Bardzo dobry (bdb)</i>	Heel goed
4,5	<i>Dobry plus (db+)</i>	<i>Good plus</i>
4	<i>Dobry (db)</i>	Goed
3,5	<i>Dostateczny plus (dst+)</i>	<i>Satisfactory plus</i>
3	<i>Dostateczny (dst)</i>	Voldoende
2	<i>Niedostateczny (ndst)</i>	Onvoldoende

Sommige hogeronderwijsinstellingen kennen een 6-puntsschaal (dezelfde als die van het lager en voortgezet onderwijs).

De hogeronderwijsinstellingen in Polen maken over het algemeen gebruik van het *European Credit Transfer and Accumulation System* (ECTS). In dit systeem vertegenwoordigen 60 studiepunten één jaar studie. Meer informatie staat in de Engelstalige [ECTS gebruikershandleiding](#) van de Europese Commissie.

Informatie over de waarde van buitenlandse cijfers staat op [onze website](#).

■ **Bolognaproces**

In juni 1999 heeft Polen als een van de 29 deelnemende staten de Bologna Verklaring getekend. Al vóór de Bologna Verklaring was het Poolse hoger onderwijsstelsel gebaseerd op 2 cycli. In overeenstemming met de Wet op het Hoger Onderwijs van 12 september 1990 hadden Poolse hogeronderwijsinstellingen de mogelijkheid ongedeelde masteropleidingen, als ook *undergraduate* beroepsstudies, *postgraduate* masteropleidingen en PhD-studies aan te bieden.

Meer informatie hierover staat op de [website van de Europese Hoger Onderwijsruimte \(EHEA\)](#).

■ **Kwalificatieraamwerken**

Al vanaf begin 2011 is men in Polen bezig met de invoering van een Pools kwalificatieraamwerk (PQF). Deze invoering vindt plaats in het kader van het project Europese kwalificaties. Het PQF wordt ontwikkeld dankzij bijdragen van academici, werkgevers, werknemers en docenten. Op de overheidswebsite staat meer [informatie over het PQF](#) (in het Pools).

■ **Accreditatie en kwaliteitszorg**

De taakomschrijving van de [Polska Komisja Akredytacyjna \(PKA\)](#) bestaat in de breedste zin uit het overzien en controleren van de kwaliteit van alle soorten onderwijs. De PKA is tevens verantwoordelijk voor de beoordeling van nieuwe instellingen in het hoger onderwijs en nieuwe studierichtingen en masteropleidingen. De PKA heeft alle taken van de voormalige *State Accreditation Committee (SAC)* overgenomen.

De PKA evalueert de oprichting van een nieuwe hogeronderwijsinstelling, de oprichting van een nieuwe faculteit, vakgebied of studie binnen een bestaande hogeronderwijsinstelling en bepaalt of een hogeronderwijsinstelling bevoegd tot het verzorgen van een bepaalde opleiding. Verder is de PKA verantwoordelijk

voor de kwaliteit van het onderwijs, inclusief de verificatie van de eisen om bepaalde studieprogramma's aan te bieden. Dit is veruit de belangrijkste taak van de PKA. De evaluaties van de PKA zijn bindend voor de minister van Onderwijs.

Eens per 5 jaar visiteert de PKA alle bestaande instellingen en onderzoekt de kwaliteit van de faciliteiten en het onderwijs dat verzorgd wordt. Mocht dit resulteren in een negatief oordeel over de kwaliteit, dan is de PKA bevoegd om aanbevelingen voor verbeteringen te geven aan de instelling, die de instelling dient op te volgen. De minister kan, na aanbeveling door de PKA een opleiding of een instelling beëindigen respectievelijk sluiten.

Leden van de PKA worden benoemd door de minister. Zij worden gekozen uit kandidaten die worden aanbevolen door verschillende organen die de Poolse academische gemeenschap vertegenwoordigen. Meer informatie is te vinden op de [website van de PKA](#), in het Engels: [Polish Accreditation Committee](#).

■ Internationale verdragen

Polen heeft de Lissabon Conventie in 1997 ondertekend en in 2004 geratificeerd. Daarnaast heeft Polen met een aantal landen een (bilateraal) verdrag gesloten. Een overzicht van deze verdragen (in het Engels en Pools) is beschikbaar op de website van [de Poolse ENIC/NARIC](#).

■ Diplomasupplement

Sinds 2005 zijn de onderwijsinstellingen in Polen verplicht om een diplomasupplement af te geven. Meer informatie over het *Diploma Supplement* (DS) staat op de [website van Europass](#).

■ Samenstelling dossier

Het diploma van het voortgezet onderwijs wordt uitgereikt met een vakken-overzicht. Deze dienen beide te worden overgelegd. Voor het hoger onderwijs geldt dat de student het *Dyplom* en de *Indeks* (het Poolse cijferboekje waarin alle studieresultaten zijn bijgehouden) of een samenvatting daarvan met een vertaling overlegt. Poolse hogeronderwijsinstellingen geven steeds vaker diploma's en cijferlijsten (samenvattingen van de *Indeks*) in het Engels af.

■ **Overzicht hogeronderwijsinstellingen**

Overzicht van hogeronderwijsinstellingen onder toezicht van het Poolse ministerie van Wetenschap en Hoger onderwijs:

- [Poolse nationale instellingen](#).
- [Poolse particuliere instellingen](#).

Andere hogeronderwijsinstellingen:

- [Instellingen onder toezicht van de minister van Cultuur en Nationaal Erfgoed](#).
- [Instellingen onder toezicht van de minister van Gezondheid](#).

■ **Handige websites**

- [Ministry of National Education](#), *Ministerstwo Edukacji Narodowej* (in het Engels en Pools).
- [Ministry of Science and Higher Education](#), *Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego* (in het Engels en Pools).
- De Poolse ENIC/NARIC, [Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej](#), *National Agency for Academic Exchange* (in het Engels en Pools) met een [overzicht](#) van landen waarmee Polen een (bilateraal) verdrag heeft gesloten.
- [Polska Komisja Akredytacyjna \(PKA\)](#); de Engelstalige versie: [Polish Accreditation Committee](#).
- [Eurydice website](#) (van de Europese Commissie) met informatie over het Poolse onderwijssysteem.